

POSTANOWIENIE

Dnia 6 maja 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z odwołania G. Sp. z o.o. w W.
od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W.
z udziałem zainteresowanych: G. Sp. z o.o. w W. i E. Ż.
o podstawę wymiaru składek,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w dniu 6 maja 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej odwołującej się od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 24 kwietnia 2019 r., sygn. akt III AUa (...),

- 1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,**
- 2. zasądza od G. Sp. z o.o. w W. na rzecz Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w W. kwotę 1800 (jeden tysiąc osiemset) zł tytułem zwrotu kosztów postępowania kasacyjnego.**

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 4 maja 2017 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia społeczne oraz ubezpieczenie zdrowotne E. Ż. - pracownika G. sp. z o.o. w W. w okresach wskazanych w decyzji.

Sąd Okręgowy w W. wyrokiem z dnia 27 czerwca 2018 r., oddalił odwołanie G. sp. z o.o. od powyższej decyzji.

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 24 kwietnia 2019 r. oddalił apelację G.(...) sp. z o.o. od powyższego wyroku.

Sąd Apelacyjny uznał, że zainteresowany E. Ż. w ramach umów o dzieło zawartych ze X. sp. z o.o. realizował faktycznie obowiązki na rzecz swego pracodawcy, tj. G. sp. z o.o. Zastosowanie miał zatem art. 8 ust. 2a ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 266 ze zm.).

Powyższy wyrok zaskarżyła G. sp. z o.o. Skargę kasacyjną oparła na podstawie:

1. naruszenia prawa materialnego, a to art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 69 ust. 1 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2020 r., poz. 1398 ze zm.), przez ich niewłaściwe zastosowanie, wyrażające się w przyjęciu, że zainteresowany E.Ż., przy realizacji wszystkich umów cywilnoprawnych na rzecz X. sp. z o.o. objętych zaskarżoną decyzją powinien być uważany za pracownika G. sp. z o.o., jako osoba wykonująca pracę na podstawie umowy zlecenia/innej umowy o świadczenie usług zawartej z X. sp. z o.o., z uwagi na wykonywanie pracy na rzecz G. sp. z o.o., z którym pozostawał w stosunku pracy, podczas gdy przedmiotowy przepis nie może mieć w przedmiotowej sprawie zastosowania, albowiem w przyjętym stanie faktycznym zainteresowany nie wykonywał pracy na rzecz G. sp. z o.o., lecz bezpośrednio na rzecz X. sp. z o.o. lub przy wykonywaniu zamówień publicznych, na rzecz zamawiających udzielających zamówienia publicznego (jako podmiotu promującego w ostatecznym rachunku rezultat pracy wykonanej na rzecz zleceniodawcy),
2. naruszenia przepisów postępowania, tj. art. 233 § 1 k.p.c., przez wyprowadzenie z zebranego materiału dowodowego wniosków z niego niewynikających, wyrażający się w przyjęciu przez Sąd, że zainteresowany, jako zleceniobiorca X. sp. z o.o., wykonywał, w ramach wiążących umów zlecenia pracę na rzecz podmiotu, z którym pozostawał jednocześnie w stosunku pracy, to jest G. sp. z o.o., podczas gdy prawidłowe ustalenie stanu faktycznego prowadzić powinno do wniosku, że wskazana praca realizowana na podstawie umów cywilnoprawnych wykonywana była przez zainteresowanego na rzecz X. sp. z o.o. lub na rzecz zamawiających

udzielających zamówienia publicznego G. sp. z o.o., a nie na rzecz samej G. sp. z o.o.

Skarżąca wniosła o przyjęcie niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania ze względu na pojawienie się istotnych zagadnień natury materialnoprawnej oraz wykładnię przepisów prawa materialnego budzących wątpliwości. „Sporządzają się one do oceny zasadności zakwalifikowania prac wykonywanych przez zleceniobiorcę, na rzecz zleceniodawcy i odbieranych docelowo przez zleceniodawcę lub zamawiających/kontrahentów pracodawcy związanego umową o współpracę ze zleceniodawcą — podmioty z sektora publicznego: jednostki samorządu terytorialnego, podmioty administracji publicznej. W pełnym przekonaniu strony powodowej na kanwie niniejszej sprawy jednoznacznego rozstrzygnięcia przez Sąd Najwyższy wymaga ocena art. 8 ust. 2a Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz art. 69 ust 1 Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Jednocześnie podkreślenia wymaga, iż spośród tez publikowanych wystąpień judykatury nie sposób doszukać się jednoznacznego rozstrzygnięcia tego zagadnienia prawnego. Biorąc pod uwagę powyższe wskazać można na swoiście precedensowy charakter przedstawionego w niniejszej skardze kasacyjnej zagadnienia prawnego”.

Skarżąca stwierdziła, że „wniosek o przyjęcie do rozpoznania wnoszonej skargi kasacyjnej oraz wiążące rozstrzygnięcie przez Sąd Najwyższy przedstawianego niniejszym zagadnienia prawnego oddziaływać będzie korzystnie na jednolitą wykładnię i stosowanie przepisów Ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych oraz Ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych. Tym samym zajęte wobec zgłaszanych zarzutów skarżącego stanowisko Sądu Najwyższego pozwoli na usunięcie z obrotu prawnego pytań i wątpliwości scharakteryzowanych powyżej, odnoszących się do wykładni wskazanych przepisów prawa materialnego (podstawa przyjęcia niniejszej skargi kasacyjnej do rozpoznania przez Sąd Najwyższy przewidziana przepisem art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 2 k.p.c.).”.

Skarżąca wskazała także, że Sąd Apelacyjny naruszył przepisy postępowania i przepisy prawa materialnego opisane powyżej w zarzutach skargi kasacyjnej „na tyle wadliwie, że skutkuje to oczywistością zarzutów i wniosków

mniej sę skargi kasacyjnej (...). W sposób oczywisty błędnie Sąd Apelacyjny rozpoznał złożoną w przedmiotowej sprawie apelację, uznając że realizowane umowy cywilnoprawne stanowiły wykonywanie pracy na rzecz pracodawcy, z którym pozostaje w stosunku pracy (G. sp. z o.o.), podczas gdy z całokształtu zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego wynika, że prace te były realizowane na rzecz zleceniodawcy (X. sp. z o.o.) lub co najwyżej kontrahentów pracodawcy. Powyższe uzasadnienie przyjęcia skargi do rozpoznania stanowi samoistną podstawę przyjęcia skargi do rozpoznania, niezależnie od opisanego powyżej precedensowego charakteru rozstrzygnięcia Sądu Najwyższego w zakresie istotnych zagadnień natury materialnoprawnej oraz wykładni przepisów prawa materialnego budzących wątpliwości.”.

W odpowiedzi na skargę kasacyjną organ rentowy wniósł o odmowę przyjęcia jej do rozpoznania i zasądzenie od skarżącej na swoją rzecz kosztów postępowania kasacyjnego według norm przepisanych.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Przypomnieć należy, że Sąd Najwyższy, jako sąd kasacyjny, nie jest sądem powszechnym zwykłej, trzeciej instancji, zaś skarga kasacyjna (podobnie jak uprzednio kasacja) nie jest środkiem zaskarżenia przysługującym od każdego rozstrzygnięcia sądu drugiej instancji kończącego postępowanie w sprawie, a to z uwagi na przeważający w charakterze skargi kasacyjnej element interesu publicznego. Zgodnie z takim modelem skargi kasacyjnej, jej rozpoznanie następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 k.p.c., tj. wówczas, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne bądź istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, czy też zachodzi nieważność postępowania lub gdy skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. W konsekwencji tego w art. 398⁴ § 2 k.p.c. wśród istotnych wymagań skargi kasacyjnej ustawodawca wymienił obowiązek złożenia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie. Wymóg ten wiąże się z tzw. przedsądem, polegającym m.in. na możliwości odmowy przez Sąd Najwyższy przyjęcia skargi

kasacyjnej do rozpoznania (art. 398⁹ § 2 k.p.c.), a jego spełnienie powinno przybrać postać wyodrębnionego wywodu prawnego, w którym skarżący wykaże, jakie występujące w sprawie okoliczności pozwalają na uwzględnienie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania i jednocześnie uzasadnieniu, dlaczego odpowiadają one ustawowemu katalogowi przesłanek. Ustawodawca nieprzypadkowo, konstruując wymagania skargi kasacyjnej, wyodrębnił w oddzielnych przepisach art. 398⁴ k.p.c. obowiązek przytoczenia podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia (§ 1) i obowiązek przedstawienia wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienia (§ 2). Chodzi zatem o dwa odrębne, kreatywne elementy skargi kasacyjnej, które spełniają określone cele i podlegają ocenie Sądu Najwyższego, na różnych etapach postępowania kasacyjnego. Wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania i jego uzasadnienie podlegają analizie na etapie przedsądu, natomiast przytoczone podstawy kasacyjne i ich uzasadnienie oceniane są dopiero po przyjęciu skargi do rozpoznania, w trakcie jej merytorycznego rozpoznawania. Oba te elementy muszą być więc przez skarżącego wyodrębnione, oddzielnie przedstawione i uzasadnione, a dla spełnienia wymogu z art. 398⁴ § 2 k.p.c. nie wystarczy odwołanie się do podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia, bo choć dla obu tych przesłanek argumenty mogą być podobne, to Sąd Najwyższy w ramach przedsądu bada tylko wskazane w skardze okoliczności uzasadniające przyjęcie jej do rozpoznania, nie analizuje zaś podstaw kasacyjnych i ich uzasadnienia. Skarga kasacyjna powinna być tak zredagowana i skonstruowana, aby Sąd Najwyższy nie musiał poszukiwać w uzasadnieniu jej podstaw pozostałych elementów konstrukcyjnych skargi ani tym bardziej się ich domyślać. Skarga kasacyjna jest wszak szczególnym środkiem zaskarżenia, realizującym przede wszystkim interes publiczny, polegający na usuwaniu rozbieżności w orzecznictwie sądów powszechnych oraz na wspomaganiu rozwoju prawa, zatem uzasadnienie wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania powinno koncentrować się na wykazaniu, iż takie okoliczności w sprawie zachodzą (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 31 stycznia 2008 r., II UK 246/07, LEX nr 449007; z dnia 10 marca 2008 r., III UK 4/08, LEX nr 459291; z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 404134 i z dnia 19 czerwca 2008 r., II UZ 18/08, LEX nr 406392).

Istotne zagadnienie prawne, na którego występowanie w sprawie skarżąca się powołuje, jest to zagadnienie, które wiąże się z określonym przepisem prawa materialnego lub procesowego lub uregulowaniem prawnym, których wyjaśnienie ma nie tylko znaczenie dla rozstrzygnięcia przedmiotowej sprawy, ale także dla rozstrzygnięcia innych podobnych spraw. Wskazanie zagadnienia prawnego uzasadniającego wniosek o rozpoznanie skargi kasacyjnej powinno zatem nastąpić przez określenie przepisów prawa, w związku z którymi zostało sformułowane i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Dopiero bowiem wówczas Sąd Najwyższy ma podstawę do oceny, czy przedstawione zagadnienie jest rzeczywiście zagadnieniem „prawnym” oraz czy jest to zagadnienie „istotne” (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002 nr 1, poz. 11; z dnia 13 sierpnia 2002 r., I PKN 649/01, OSNP 2004 nr 9, poz. 158 oraz z dnia 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51; wyrok Sądu Najwyższego z 14 lutego 2003 r., I PK 306/02, Wokanda 2004 nr 7-8, poz. 51). Sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w rozumieniu art. 398⁹ § 1 pkt 1 k.p.c. powinno przybrać postać porównywalną z formułowaniem zagadnienia prawnego budzącego poważne wątpliwości, o którym stanowi na przykład art. 390 § 1 k.p.c. Chodzi więc o przedstawienie wyraźnych wątpliwości co do określonego przepisu (normy) lub zespołu przepisów (norm), albo szerzej i bardziej ogólnie - wątpliwości co do pewnego uregulowania prawnego (instytucji prawnej). Z przedstawionego przez wnoszącego skargę istotnego zagadnienia prawnego musi jednak wynikać, jaki jest konkretny problem prawny, na czym polegają istotne wątpliwości (na przykład interpretacyjne), na czym polega rozbieżność w orzecznictwie i jakich kwestii owa niejednołitość dotyczy. Sformułowane zagadnienie winno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurisprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ

178/99, OSNC 2000 nr 7-8, poz. 147, z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883).

Skarżąca nie spełniła powyższych wymagań, nie przedstawiła bowiem żadnych wątpliwości jurydycznych na tle art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych.

Skarżąca wskazała także na przesłankę z art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. Odnosząc się do tej przesłanki, należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109; z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494; z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNP 2003 nr 18, poz. 437; z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Podkreślić przy tym należy, że naruszenie przepisów postępowania podlega ocenie kasacyjnej uwzględniającej treść art. 398³ § 1 pkt 2 k.p.c., który za uzasadnioną podstawę kasacyjną uznaje tylko takie naruszenie przepisów postępowania, które mogło mieć istotny wpływ na rozstrzygnięcie sprawy.

Powołując się na oczywistą zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, LEX nr 198531; z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035; z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289; z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205; z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08, LEX nr 512050). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego

lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274; z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616; z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107; z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364; z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W uzasadnieniu wniosku o przyjęcie skargi do rozpoznania skarżąca w ogóle nie ustosunkowuje się do tak rozumianej przesłanki oczywistej zasadności skargi ani nie wykazuje jej istnienia.

Pozostając przy tej kwestii, przypomnieć należy, że wyłączenie w art. 398³ § 3 k.p.c. z podstaw skargi kasacyjnej zarzutów dotyczących oceny dowodów pozbawia skarżącego możliwości powoływania się na zarzut naruszenia zasady swobodnej oceny dowodów przewidzianej w art. 233 § 1 k.p.c., a taki przepis powołała skarżąca w podstawach kasacyjnych. Przepis art. 398³ § 3 k.p.c. wprawdzie nie wskazuje *expressis verbis* konkretnych przepisów, których naruszenie, w związku z ustalaniem faktów i przeprowadzaniem oceny dowodów, nie może być przedmiotem zarzutów wypełniających drugą podstawę kasacyjną, nie ulega jednak wątpliwości, że obejmuje on art. 233 k.p.c., bowiem właśnie ten przepis określa kryteria oceny wiarygodności i mocy dowodów (por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 26 kwietnia 2006 r., V CSK 11/06, LEX nr 230204; z dnia 4 stycznia 2007 r., V CSK 364/06, LEX nr 238975; z dnia 5 września 2008 r., I UK 370/07, LEX nr 785533; z dnia 23 listopada 2005 r., III CSK 13/05, OSNC 2006 nr 4, poz. 76; z dnia 19 października 2010 r., II PK 96/10, LEX nr 687025; z dnia 24 listopada 2010 r., I UK 128/10, LEX nr 707405 oraz z dnia 24 listopada 2010 r., I PK 107/10, LEX nr 737366). Oznacza to, że spór o ocenę poszczególnych dowodów i ustalenie stanu faktycznego nie może być przenoszony do postępowania przed Sądem Najwyższym, który jest związany - zgodnie z art. 398¹³ § 2 k.p.c. - ustaleniami faktycznymi stanowiącymi podstawę zaskarżonego orzeczenia (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 29 października 2008 r., IV CSK 228/08, LEX nr 475287). Skarżąca zaś nie tylko powołuje w podstawach

kasacyjnych zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c., ale także pod pozorem naruszenia art. 8 ust. 2a ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych kwestionuje ustalenie faktyczne, że E. Ż., w ramach umów o dzieło zawartych ze X. sp. z o.o., realizował faktycznie obowiązki na rzecz swego pracodawcy.

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy orzekł na podstawie art. 398⁹ oraz art. 398²¹ w związku z art. 108 § 1 i art. 98 § 1 k.p.c. w związku z § 10 ust. 4 pkt 2 w związku z § 2 pkt 5 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (jednolity tekst: Dz.U. z 2018 r., poz. 265).